

TARIX FANINI O‘QITISHDA INTERFAOL METODLAR.

Raximov Suyunboy Xoshimovich

Urgut tumani 10-maktab Tarix fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada biz tarixni samarali o'rgatish uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan turli interaktiv usullarni o'rganamiz. Rol o'ynash va simulyatsiyalardan tortib raqamli hikoyalar va hamkorlikdagi loyihalargacha, bu interfaol strategiyalar tarix saboqlarini qiziqishni uyg'otadigan va mazmunli o'rganishni osonlashtiradigan jozibali tajribaga aylantirishga qaratilgan. Keling, tarixni o'qitishning interaktiv usullari dunyosiga kirib boraylik va ular o'tmish haqidagi bilimlarimizni qanday o'zgartirishi mumkinligini bilib olaylik.

Kalit so'zlar: tarix fani, interfaol metodlar, zamonaviy texnologiyalar, o'qitish strategiyalari, interfaol metodlar.

Hozirgi tez sur'atlar bilan va texnologiyaga asoslangan dunyoda tarixni o'qitishning an'anaviy usullari zamonaviy o'quvchilarning e'tiborini va qiziqishini jalb qilish uchun yetarli bo'lmasligi mumkin. Nafaqat tarixiy faktlarni yetkazadigan, balki o'quvchilarni yanada chuqurroq jalb qiladigan innovatsion va interfaol o'qitish strategiyalariga moslashish zarur. Tarix ta'limida interfaol usullarni qo'llash orqali o'qituvchilar tanqidiy fikrlash, hamdardlik va o'tmishni chuqurroq tushunishga yordam beruvchi dinamik ta'lim tajribalarini yaratishi mumkin. Ushbu usullar nafaqat tarixni o'quvchilar uchun yanada qiziqarli va qiziqarli qiladi, balki XXI-asrda qimmatli bo'lgan muhim ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Interfaol metodlar – o'zaro fikr almashishga, o'zaro fikrlarni to'ldirishga, goh verbal, goh noverbal ta'sir o'tkazishga qaratilgan harakatlar majmuasidir. Interfaol metodlarni qo'llashda o'zaro ta'sir asosiga qurilgan intellektual harakatlar shunchaki ta'sir yoki turtki vazifasini bajarish bilan cheklanib qolmaydi va hamkorlik subyektlarini ijodiy izlanishga yo'naltirish, noma'lum holatni ochishga (kashfetishga) ko'mak beruvchi nazariy aqliy mulohazalarni yaratish funksiyalarini ham bajarishi

mumkin. Interfaol metodlar asosida tuzilgan dars tizimlarida turli strategiyalardan foydalaniladi. Bunda o'quvchilarga yashirincha usullardan (konspekt, kitob va hokazo) foydalanish ta'qiqlanmaydi, aksincha bunday usullarni qo'llash rag'batlantiriladi. Pedagogikada an'anaviy metodlarni tanlash mezonlari katta miqdorda ishlab chiqilgan, keyingi yillarda didaktik olimlarning ishlarida ularning yigirmadan ortig'i keltiriladi.

Interfaol metodlarni tanlash mezoni – ularning ta'lim va tarbiyani rivojlantirish masalarni yechishga yuqori yo'nalganligidir. Bu mezon turli xil metodlarni u yoki bu doiradagi vazifalarni yechish imkoniyatlarini baholash yo'li bilan joriy etiladi, chunki ijtimoiy tajriba elementlarini o'zlashtirishda ularning imkoniyatlari turlichadir. Interfaol metodlarni tanlashning navbatdagi mezoni ularning ta'lim mazmuni xususiyatiga mos kelishdir. Metod mazmuni harakatlanish qismi sifatida ham aniqlanadi. Shu boisdan bu mezonning hisobga olinishi shubhasiz. Bir metod yordamida mavzu mazmuni to'laroq ochib berilsa, boshqasi uni ijobiy o'zlashtirishga imkon tug'diradi. Interfaol metodlarning tanlashning yana bir mezoni ularning o'quvchilar o'quv imkoniyatlariga to'liq mos kelishi, ya'ni samarali o'quv faoliyati uchun ichki va tashqi shart-sharoitlarining birligini ta'minlashdir. Interfaol o'qitish metodlaridan foydalanishda pedagogning xususiy imkoniyatlariga mos kelishi lozim. Bu pedagogning o'qitish metodlari nazariyasi va amaliyoti bilan o'qitish jarayoning qonuniyatlari bilan bilish nazariyalari ta'lim mazmuni nazariyasi va boshqa mavjud qonunlar bilan qurollanganlik darajasini hisobga oladi. Interfaol metodlarni tanlash mezonlaridan keyingisi-ularning o'quv jarayonini tashkil etish shakllari bilan mos kelishidir. Darvoqe, o'qitishning yalpi, guruhli va individual shakllari turlicha metodlarni talab etadi. Misol uchun debat metodi ikki o'quvchi o'rtasidagi bahs hisoblansa, "aqliy hujumda" guruhdagi barcha o'quvchilarning ishtiroki zarur bo'ladi. Interfaol metodlarning pedagogik texnologik prinsiplariga mos kelishi umumlashtiruvchi mezon hisoblanadi. Ma'lumki, pedagogik texnologik ham ma'lum qonuniyatalar asosida loyihalanadi va o'quv jarayonini tashkil etishga asos yaratadi, joriy qilingach esa yakuniy natijani, o'quvchilarning u yoki mavzuni mustaqilligini ta'minlaydi.

Tarix fanini o'qitishda interfaol usullarni qo'llash fanni o'quvchilar uchun qiziqarli, qiziqarli va samaraliroq qilish imkonini beradi. Tarix fanini o'rgatishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan ba'zi interfaol o'qitish usullari:

1. Rol o'ynash: O'quvchilar tarixiy shaxslar rollarini o'z zimmalariga olishlari va muhim voqealar yoki bahslarni o'ynashlari mumkin. Bu ularga tarixdagi turli voqealar mazmunini chuqurroq anglash imkonini beradi.

2. Simulyatsiyalar: Tarixiy voqealar yoki jarayonlarni taqlid qilish o'quvchilarga tarixni bevosita his qilishlariga yordam beradi. Misol uchun, tarixiy jang yoki muzokaralarni simulyatsiya qilish qaror qabul qilish va turli tanlovlarning oqibatlari haqida tushuncha berishi mumkin.

3. Interaktiv viktorinalar va o'yinlar: Viktorinalar, trivia o'yinlari yoki interaktiv onlayn platformalardan foydalanish tarixni o'rganishni qiziqarli qilishi mumkin. O'quv jarayonini gamifikatsiya qilish, shuningdek, asosiy tushunchalarni mustahkamlash va eslab qolishni yaxshilashga yordam beradi.

4. Birlamchi manba tahlili: O'quvchilarni maktublar, fotosuratlar, nutqlar va artefaktlar kabi birlamchi manbalarni tahlil qilishga undash ularda tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga va tarix bilan yanada mazmunli shug'ullanishga yordam beradi.

5. Raqamli hikoyalar: O'quvchilar tarixiy voqealar haqidagi tushunchalarini namoyish qilish uchun videolar, podkastlar yoki interfaol vaqt jadvallari kabi raqamli loyihalar yaratishi mumkin. Bu ularga tarix bo'yicha bilimlarini namoyish etish bilan birga ijodkorlikni kashf qilish imkonini beradi.

6. Tarixiy bahslar: munozarali tarixiy mavzular bo'yicha bahslar tashkil etish tanqidiy fikrlashni rag'batlantirishi va o'quvchilarni turli nuqtai nazarlarni ko'rib chiqishga undashi mumkin. Munozaralar, shuningdek, muloqot qobiliyatlarini yaxshilashga yordam beradi va mavzu bilan chuqurroq shug'ullanishga yordam beradi.

7. Muzeylarga tashriflar: O'quvchilarni tarixiy joylar, muzeylar yoki madaniy muassasalarga sayohatga olib borish tarixni jonlantirishi mumkin. Amaliy tajribalar o'rganishni kuchaytiradi va xotiralarni mustahkamlaydi.

8. Hamkorlikdagi loyihalar: Hamkorlik va tadqiqotni talab qiladigan guruh loyihalarini belgilash jamoada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishi mumkin, shu bilan birga o‘quvchilarga aniq tarixiy mavzularni chuqurroq o‘rganish imkonini beradi. Hamkorlikdagi loyihalar tengdoshga o‘rganish va o‘zaro hamkorlikni rag‘batlantiradi.

Xulosa: Ushbu interfaol usullarni tarix darslariga integratsiyalashgan holda, o‘qituvchilar turli xil o‘rganish uslublari va qiziqishlariga mos keladigan dinamik va qiziqarli o‘quv tajribalarini yaratishlari mumkin. Interfaol o‘qitish usullari o‘quvchilar uchun tarixni yanada qulayroq, o‘zaro bog‘liq va esda qolarli qilib qo‘yadi, o‘tmishni chuqurroq anglab, uning hozirgi va kelajakka aloqadorligini yaxshiroq tushunishga yordam beradi.